

Циганкова Т. М.
д.е.н., професор
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ БАГАТОСТОРОННЬОЇ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Ключові слова: міжнародна торгівля, раунди СОТ, мегарегіональні торговельні угоди, глобальна торговельна війна, протекціонізм, коаліції в СОТ.

Keywords: international trade, WTO rounds, megaregional trade agreements, global trade war, protectionism, WTO coalitions.

Створена де-факто під час Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів (1986-1994 рр.) сучасна система регулювання міжнародної торгівлі, яка за своїми ключовими параметрами, такими, як кількість членів, охоплення торговельних сфер (товари, послуги, права на об'єкти інтелектуальної власності), обсяг регульованого світового експорту – понад 95%, стала вже справді глобальною та суттєво впливає на механізми формування й реалізації торговельних політик країн, їх зміст, методи обґрунтування, а отже, і на увесь соціально-економічний розвиток національних господарств [1]. Наступні роки до початку Дохійського раунду у 2001 р. можна вважати найбільш успішними в розвитку СОТ, оскільки тривало досить інтенсивно приєднання нових країн-членів, розроблялися проекти щодо перспективних сфер багатосторонньої гармонізації – конкурентної політики, взаємопогодженого регулювання торгівлі та інвестицій, торговельних питань охорони навколишнього середовища тощо.

З початком раунду переговорів в Досі, для якого був визначений досить насичений і амбітний порядок денний, багатосторонню торгову систему охопила серйозна системна криза, причинами якої, на думку різних авторів, були: широке коло надто складних для знаходження консенсусу питань, поглиблення суперечностей між окремими групами країн з активізацією діяльності коаліцій, відсутність глобального лідера в переговорному процесі внаслідок послаблення позицій США та ЄС на відміну від зростання впливу Китаю, Індії та Бразилії, а також застосування принципу абсолютного консенсусу для ухвалення рішень (нічого не вирішено, поки не вирішено все) [3; 4; 5; 7; 8].

Дві останні міністерські конференції на Балі (2013 р.) та в Найробі (2015 р.) дали певний поштовх міжнародним торговим переговорам. Так, після дванадцяти років безрезультатних багатосторонніх перемовин країни-члени СОТ підписали так званий Балійський пакет – домовленості

щодо спрощення процедур торгівлі, деяких питань сільського господарства, питань торгівлі бавовною, а також розвитку найменш розвинутих країн. У Найробі було ухвалено рішення про введення з 19 грудня 2015 р. заборони на субсидії щодо сільськогосподарського експорту з диференціацією режиму для розвинутих країн та країн, що розвиваються.

Проте після конференції в Найробі представники країн-членів СОТ, експерти, науковці все частіше стали висловлюватися на користь реформування організації. Серед викликів розвитку глобальної системи регулювання міжнародної торгівлі, на наш погляд, варто виокремити такі:

- глобальна торговельна війна та її особливості;
- нові реалії ХХІ сторіччя та глобалізація виробництва;
- мегарегіональні угоди та їх наслідки, зокрема загроза винесення переговорів за межі СОТ;
- фрагментація діяльності СОТ унаслідок підвищення ролі коаліцій;
- прагнення країн, що розвиваються до посилення впливу на ухвалення рішень в межах раундів СОТ.

В останні роки у світі відбувається стрімка переорієнтація з тривалого режиму «вільної торгівлі» до протекціонізму, невід'ємним компонентом якого є торговельні війни та різноманітні санкції. Про глобальну торговельну війну можна говорити внаслідок її швидкої регіональної диверсифікації: крім пар протистоянь «США-Китай» та «США-ЄС», варто також назвати країни Північної Америки, Північної та Південної Європи, Південно-Східної Азії, Середземномор'я тощо [4]. Проте найбільш загрозливим є те, що торговельні війни змінюють режими торгівлі поза рамок чинних глобальних регулятивних інституцій, на підставі національних політичних рішень, що спотворює принцип недискримінації СОТ.

Необхідність модернізації СОТ згідно з економічними реаліями ХХІ сторіччя обумовлена все більшою концентрацією торгівлі всередині виробничо-збутових ланцюгів, що потребуватиме нового регулювання, де імпорту стає невід'ємною частиною експорту, оскільки торговий протекціонізм може негативно впливати на виробничі витрати та конкурентоспроможність експорту. При цьому розвинуті країни є прихильниками «питань ХХІ сторіччя» (інвестиції, конкуренція, державні закупівлі, екологія тощо), натомість країни, що розвиваються прагнуть до реального розв'язання питань розвитку (створення робочих місць, розвиток виробничого потенціалу тощо). Позиція ООН (ЮНКТАД) полягає в пріоритетності концепції «розвитку» [8].

Мегарегіональні угоди на зразок транстихоокеанського партнерства (ТТІП) перебувають на різних стадіях реалізації проектів, мають різний склад країн-учасників, однак спільним є те, що регуляторні питання, які обговорюються під час переговорів, наразі не належать до компетенції СОТ [6]. Тому складається ситуація, коли мегарегіональні торговельні

угоди можуть значно розширити міжнародну систему регулювання торгівлі завдяки розробленню правил (фактично зобов'язань), які спочатку будуть чинними для країн-членів, а згодом можуть стати глобальними. Зрозуміло, що такі правила будуть розроблятися в інтересах країн-лідерів, що додатково посилить напругу у відносинах між країнами, що розвиваються та розвинутими. Ризикованою, на наш погляд, є й імплементація цих правил у систему СОТ.

Збільшення кількості й посилення впливу коаліцій у межах СОТ, з одного боку, сприяє досягненню консенсусу при ухваленні рішень, однак з іншого – фрагментує діяльність, уповільнюючи переговорний процес, або взагалі внаслідок непримиренної позиції членів коаліції унеможливорює прийняття рішень. Вочевидь необхідною є чітка регламентація діяльності коаліцій з логічними обмеженнями щодо термінів узгодження позицій та відповідальністю за блокування рішень.

На сьогодні прагнення країн, що розвиваються до посилення впливу на розвиток багатосторонньої системи регулювання міжнародної торгівлі полягає вже не стільки в необхідності надання пільгових умов застосування торговельних режимів, скільки у створенні реальних умов для розв'язання соціально-економічних проблем за допомогою участі в торговельному обміні. Так, в умовах глобалізації виробництва для цих країн ключовою проблемою є не участь у глобальних виробничо-збутових ланцюгах, а максимізація прибутку від такої участі. Те саме стосується й участі в регіональних торговельних угодах, переходу до глобальної «зеленої економіки» тощо. Зазначене вище потребуватиме адекватного врахування в системі інструментів, правил і інститутів СОТ.

Наразі людством вже накопичений неоціненний досвід багатосторонньої гармонізації національних торговельно-економічних інтересів в межах СОТ. Наступним етапом має стати набуття досвіду адекватної адаптації до стрімких змін глобального середовища та різноманітних гео-економічних та політичних викликів.

Список використаних джерел

1. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія / Кер. авт. кол. і наук. ред. Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 660 с.

ISBN 966-574-491-7

2. Евстафьев Д. Глобальная торговая война: последствия для Евразийского Союза и СНГ // Евразия эксперт [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://eurasia.expert/globalnaya-torgovaya-voyna-posledstviya-dlya-evraziyskogo-soyuza-i-sng/>

3. Загашвили В.С. ВТО и мегарегиональные торговые соглашения // Российский внешнеэкономический вестник. – 2017. – № 5. – С. 27-37.

4. Исаченко Т.М. Свобода торговли или политика протекционизм: проблемы стратегического выбора// Т.М. Исаченко – РСМД. Экономика// Аналитика. М., 2014 [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=3032#top-content

5. Медведкова И.А., Трудаева Т.А. Новые горизонты ВТО: перспективы постбалийского развития//Внешнеэкономический вестник. – 2015. – № 6. – С. 62-71.

6. Перская В.В. Транстихоокеанское партнерство: вызов для мировой экономики или эволюция интеграции в условиях перехода к многополярности? // Экономические стратегии. – 2015. – № 8. – С. 26-39. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://elibrary.ru/art2015/bv4200.pdf>.

7. Jones K. Reconstructing the World Trade Organization for the 21 st Century. An Institutional Approach. Oxford University Press. 2015.

8. Van Grastek G. The History and Future of the WTO. WTO: Geneva, 2013. 698 p.

Чебакова Т. О.

асистент

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Ключові слова: організаційна культура, Індустрія 4.0, Четверта промислова революція, цифрова революція, організація, цінності на підприємстві.

Keywords: organizational culture, Industry 4.0, The Fourth Industrial Revolution, digital revolution, organization, the value of the enterprise.

На сучасному етапі розвитку економіки підприємствам необхідно пристосовуватися працювати в умовах жорсткої конкуренції під впливом цифрових технологій, що формують ключові аспекти організаційної культури. Дослідженням організаційної культури займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як В. Кукоба [2], Е. Молл [5], Г. Захарчин [1], М. Магура [4], Т. Кригульська [3] тощо. Проте сучасні науковці у своїх дослідженнях не розглядали, як саме впливає Індустрія 4.0 на формування ключових аспектів оргкультури сучасної організації.